Pellervon taloustutkimus

LAUSUNTO

Valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

7.10.2016

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 (HE 134/2016 vp)

Teema: Talousarvioesityksen 2017 vaikutukset maatalouden kannattavuuteen ja maatalouden yrittäjätuloon

Tausta

Talousarvion vaikutukset maatalouden yrittäjätuloon ovat lähtökohtaisesti pieniä. Yrittäjätulon kehitys määräytyy markkinoiden kehityksen mukaan. Merkittävimmät tekijät ovat maatalouden markkinatuottojen sekä maatalouden kustannusten kehitys. Maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa tapahtuvat muutokset korostuvat yleensä Euroopan unionin rahoituskauden vaihtuessa ja yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä. Vuonna 2017 EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa ja sen rahoituksessa ei tapahdu talousarvioon vaikuttavia muutoksia.

Talousarvion mukaan viljelijätuet kasvavat vuodesta 2016 vuoteen 2017 yhteensä 20 milj.€. Kasvusta 15 milj.€ rahoitetaan kansallisesta budjetista ja 5 milj.€ EU:n yhteisestä budjetista. Makeran käytettävissä olevat varat kasvavat noin 22 milj.€[1]. Kansallisissa tuissa tapahtuvat muutokset eivät yleisesti ottaen määritä yrittäjätulon kehitystä. Maatalouden markkinatilanteen muutoksilla on suurempi merkitys.

Maatalouden markkinatilanne[2]

Tänä vuonna maailmassa korjataan ennätysmäinen viljasato. Suuret viljasadot pitävät viljan maailmanmarkkinahinnat alhaalla. Suurten satojen lisäksi viljavarastot ovat suuret. Suomessa viljan kokonaisviljelyala on vähentynyt vehnä- ja ohra-alojen pienennyttyä. Kaura- ja öljykasvialat ovat sen sijaan kasvaneet. Vilja-alan pienentyminen jatkuu myös tulevalla satokaudella.

Viljojen hinnat ovat lähentyneet toisiaan vehnän hinnan laskettua. Hintasuhteiden muutokset tarjoavat kannustimia siirtää vehnäalaa rehuviljoille huolimatta siitä, että myös rehuviljojen hinnan lasku jatkuu.

Euroopassa maidon tuotanto on kasvanut voimakkaasti matalasta tuottajahinnasta huolimatta. Euroopan maitomarkkinat ovat reagoineet muuttuneeseen tilanteeseen hitaasti. Maidon tuottajahinta on laskenut koko alkuvuoden. Maitotuotteiden hinnat ovat kuitenkin kääntyneet nousuun EU:ssa ja maidon tuottajahinnan lasku on pysähtynyt. Loppuvuoden aikana EU:n keskimääräisen maidon tuottajahinnan odotetaan kääntyvän varovaiseen nousuun.

[1] HE 134/2016 s. 484-486.

[2] Lähde: PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennuste syksy 2016.
Saatavilla: http://www.ptt.fi/ennuste/maa-ja-elintarviketalous.html

Suomessa markkinakäänne on viivästynyt. Maidontuotannon kasvu hidastuu Suomessa tänä vuonna eikä kasvua ole ensi vuodelle enää odotettavissa. Maidon tuottajahinta kääntyy nousuun muun Euroopan vanavedessä.

Sianlihan tuotannossa ja kulutuksessa ei ole Suomessa odotettavissa suuria muutoksia. Sianlihan tuottajahintojen kehitys on kuitenkin jäänyt laahaamaan Suomessa samalla kun EU:n keskihinnat ovat nousseet jo kuluneen vuoden aikana.

Siipikarjanlihan kulutus on jatkanut voimakasta kasvuaan. Kotimainen tarjonta on vastannut kasvaneeseen kysyntään, mutta tiukentunut kilpailu hidastaa tuotannon kasvuvauhtia tulevaisuudessa.

Lihan tuottajahintojen lasku pysähtyy myös Suomessa ja tuottajahinnat kääntyvät nousuun loppuvuoden aikana. Lihamarkkinoiden käänne kuitenkin laahaa. Tuottajahintojen nousu jatkuu maltillisena myös ensi vuonna.

Lannoitteiden hinnat laskivat kesällä lannoitevuoden vaihtuessa odotettua enemmän. Lannoitteiden hinnat ovat tällä hetkellä lähellä tuotantokustannuksia. Lannoiteraaka-aineiden hinnat pysyvät alhaalla, eikä tarjontaan ole odotettavissa muutoksia. Lannoitteiden käyttö ei kasva ja lannoitteiden hintataso pysyy matalana myös ensi vuonna.

Energiakustannukset ovat laskeneet lannoitteiden tapaan. Energian hinta on laskenut pääasiassa raakaöljyn hinnan laskun seurauksena, eikä öljyn hinnan odoteta nousevan merkittävästi ensi vuoden aikana. Myös öljyn hinta on lähellä tuotantokustannuksia, eikä tuotantoa rajoittavia tekijöitä ole odotettavissa lähiaikoina. Rehujen hintoihin ei kohdistu merkittäviä nousupaineita rehuviljojen matalan hintatason vuoksi.

Maatalouden yrittäjätulon kolme vuotta kestänyt syöksykierre katkeaa. Yrittäjätulo kasvaa, mutta jää silti vuosikymmenen alun tasosta. Viljojen hinnat laskevat edelleen. Lihatuotteiden tuottajahintojen lasku on pysähtynyt, mutta maitomarkkinoilla markkinakäänne on viivästynyt. Tuotantopanosten hintojen laskun ansioista maatalouden yrittäjätulo kasvaa tänä vuonna. Kasvu jatkuu myös ensi vuonna.

Pellervon taloustutkimus PTT:n maa- ja elintarviketalouden ennusteen mukaan maatalouden markkinatuotot ovat vuonna 2017 yhteensä reilut 4,2 mrd.€, maatalouden kokonaiskustannukset 5,8 mrd.€ ja tuet 1,95 mrd.€. Maatalouden yrittäjätulon on ennusteen mukaan 424 milj.€ vuonna 2017.

Talousarvion vaikutukset

Talousarvion viljelijätukiin kohdistuvat muutokset vastaavat suhteutettuna markkinatuottojen noin 0,5 % kasvua. Yrittäjätuloon suhteutettuna mittaluokka vastaa 5 prosenttia. Talousarvion mukaiset viljelijätukien muutokset vaikuttavat maatalouden tuottoihin positiivisesti. Yrittäjätulon nousu vuonna 2017 muodostuu tuottajahintojen kääntymisestä nousuun sekä tuotantopanosten hintojen laskemisesta edelleen.

Makeran käytettävissä olevien rahojen kasvu ja sitä kautta maatalouden rakennetta investointien edistäminen on järkevää. Pitkällä aikavälillä rakenteen kehittäminen mahdollistaa koko sektorin kannattavuuden parantumisen ja maatalouden yrittäjätulon nousun.

Kuvio. Maatalouden yrittäjätulon[3] kehitys ja ennuste vuosille 2016 sekä 2017

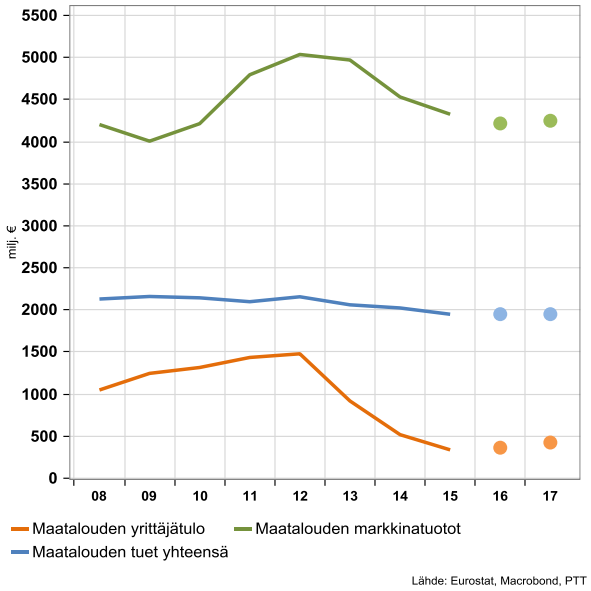

Taulukko. Ennuste maatalouden yrittäjätulon kehityksestä vuosille 2016 ja 2017

	2016e	2017e
Maatalouden markkinatuotto	-3 %	1 %
Maatalouden tuet	0 %	0 %
Maatalouden yrittäjätulo	8 %	17 %

[3] Kansantalouden tilinpitoon perustuva maatalouden yrittäjätulolaskelma ja -ennuste on suoriteperusteinen. Tämä tarkoittaa, että markkinatuotot, kustannukset ja tuet kohdistuvat aina kalenterivuodelle. Näin ollen esimerkiksi vuoden 2017 tukimaksatusten aikaistaminen vuoden 2016 puolelle ei kasvata vuoden 2016 eikä laske vuoden 2017 yrittäjätuloa.